

KAMERAL SOLIQ TEKSHIRUVI, UNI TASHKIL ETISH VA O'TKAZISH MEXANIZMI, SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Shohsanam Rahimberdiyeva O'tkirbek qizi

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi

Annotatsiya. Maqolada kameral soliq tekshiruvining mazmuni va soliq nazoratidagi o'rni yoritiladi. Uni tashkil etish tartibi, o'tkazish bosqichlari hamda soliq hisobotlarini tahlil qilish jarayoni ko'rib chiqiladi. Soliq organlaridagi ma'lumotlarni hisobot ko'rsatkichlari bilan taqqoslash usullari tavsiflanadi. Aniqlangan tafovutlar yuzasidan soliq to'lovchiga xabar berish va tushuntirish olish tartibi bayon etiladi. Kameral tekshiruvning soliq majburiyatlarini to'g'ri bajarishdagi ahamiyati ochib beriladi. Maqolada kameral soliq tekshiruvni samaradorligini oshirish yo'llari ham tahlil qilinadi. Ma'lumotlar almashinuvini yaxshilash tekshiruvning aniqligi va tezkorligiga ta'sir etishi ko'rsatiladi. Raqamli tahlil vositalaridan foydalanish orqali tafovutlarni erta aniqlash imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Soliq to'lovchilar bilan muloqotni kuchaytirish va tushuntirish ishlarini takomillashtirish zarurligi asoslanadi. Ushbu yo'nalishlar bo'yicha kameral tekshiruv sifatini oshirishga qaratilgan takliflar beriladi.

Kalit so'zlar: kameral soliq tekshiruvni, soliq nazorati, soliq hisoboti, tafovutlar tahlili, raqamli texnologiyalar, xavfga asoslangan yondashuv, samaradorlik.

Abstract. The article examines the nature of desk tax audits and their role in tax control. It discusses how such audits are organized and conducted, including the analysis of tax returns. The methods used to compare information held by tax authorities with reported figures are described. The procedure for notifying taxpayers of discrepancies and obtaining their explanations is also outlined. The article highlights the importance of desk audits in ensuring that tax obligations are

fulfilled correctly. The article also analyzes ways to improve the effectiveness of desk tax audits. It explains how better data exchange can increase the accuracy and speed of audits. The potential of digital analysis tools to detect discrepancies at an early stage is considered. The need to strengthen communication with taxpayers and improve guidance is discussed. Recommendations are offered to improve the quality of desk tax audits.

Keywords: desk tax audit, tax control, tax return, discrepancy analysis, digital technologies, risk-based approach, effectiveness.

KIRISH

O'zbekistonda soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish, budjet daromadlarining barqarorligini ta'minlash va soliq to'lovchilar uchun qulay sharoit yaratish soliq nazoratining samarali usullarini qo'llashni talab etadi. Soliq hisobotlari, elektron hisobvara-q-fakturalar va boshqa raqamli ma'lumotlar hajmi ortib borayotgan sharoitda ularni o'z vaqtida tahlil qilish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Kameral soliq tekshiruvi ana shu ma'lumotlar asosida hisobotlardagi tafovutlarni aniqlash va soliq majburiyatlarining to'g'ri bajarilishini baholash vositalaridan biridir.

O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksining 138-moddasi kameral soliq tekshiruvining huquqiy asosini belgilaydi. Tekshiruv soliq to'lovchi taqdim etgan soliq va moliyaviy hisobotlar, shuningdek soliq organida mavjud ma'lumotlarni tahlil qilish orqali amalga oshiriladi. Uni tashkil etish va o'tkazish tartibi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 7-yanvardagi 1-son qarori bilan tasdiqlangan nizomda ham yoritilgan. Mazkur huquqiy asoslar tekshiruvni belgilangan tartibda o'tkazish, aniqlangan holatlarni rasmiylashtirish va soliq to'lovchiga natijalar yuzasidan munosabat bildirish imkonini berish uchun muhimdir.

Soliq qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda respublika bo'yicha budjetga 247,8 trln so'm tushum ta'minlangan. Bu 2024-yilga nisbatan 24 foizga ko'p. Jumladan, foyda solig'i tushumi 72,3 trln so'm, qo'shilgan qiymat solig'i

tushumi 45,2 trln so‘m, jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig‘i tushumi esa 42,4 trln so‘mni tashkil etgan. Mazkur ko‘rsatkichlar soliq hisobotlaridagi ma’lumotlarning aniqligi budjet daromadlarini hisobga olish va prognozlash uchun katta ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Soliq qo‘mitasi e‘lon qilgan ma’lumotga ko‘ra, 2025-yil yanvar–iyul oylarida 35,6 mingta soliq to‘lovchida kameral tekshiruv o‘tkazilgan. Bu faoliyat ko‘rsatayotgan 546,9 mingta tadbirkorlik subyekting 6,5 foiziga teng. Ushbu tekshiruvlarda 23 trln so‘mlik tafovutlar aniqlanib, soliq to‘lovchilarga tegishli talabnomalar yuborilgan. Biroq aniqlangan tafovut summasini budjetga undirilgan soliq summasi sifatida talqin qilish mumkin emas: har bir tafovut soliq to‘lovchining tushuntirishi va taqdim etgan hujjatlari asosida baholanishi kerak.

Tafovutlarning soliq turlari va iqtisodiy faoliyat yo‘nalishlari bo‘yicha taqsimlanishi tekshiruvni tashkil etishda ustuvor yo‘nalishlarni belgilashga yordam beradi. 2025-yilning dastlabki yetti oyida aniqlangan tafovutlarning 9,8 trln so‘mi QQS, 8 trln so‘mi foyda solig‘i, 2,9 trln so‘mi aksiz solig‘i hissasiga to‘g‘ri kelgan. Sohalar kesimida esa umumiy ovqatlanish, savdo va xizmat ko‘rsatishda 10,5 trln so‘m, ishlab chiqarishda 5 trln so‘m, qurilishda 2,9 trln so‘m tafovut qayd etilgan. Bu ma’lumotlar xavf omillarini sohalar va soliq turlari kesimida tahlil qilish zarurligini ko‘rsatadi.

Kameral tekshiruvning samaradorligi aniqlangan xatoni soliq to‘lovchi tomonidan o‘z vaqtida bartaraf etish imkoniyati bilan ham bog‘liq. Soliq qo‘mitasining 2025-yil yakunlariga oid ma’lumotida kameral tekshiruvlardan so‘ng qariyb 16 mingta subyekt xatolarni ixtiyoriy tuzatib, qayta hisobot taqdim etgani qayd etilgan. Talabnomaga javob bermagan yoki tafovutlarni yetarlicha asoslamagan 2,6 mingta subyekt faoliyatida esa soliq auditi o‘tkazilgan. Masalan, qo‘mita keltirgan holatda Toshkent shahridagi bir korxonaga kameral tekshiruv natijasida 3,8 mlrd so‘mlik hisoblanmagan soliqlar yuzasidan talabnoma yuborilgan. Korxona javob taqdim etmagach, auditda 12,4 mlrd so‘m qo‘shimcha soliq

hisoblangan va 2,4 mlrd so‘m moliyaviy jarima qo‘llangan. Ushbu misol talabnomalarni asosli tuzish va ularga o‘z vaqtida javob berishning amaliy ahamiyatini ko‘rsatadi.

Kameral tekshiruv bilan undan oldingi avtomatlashtirilgan tahlil natijalarini farqlash ham muhim. Soliq qo‘mitasiga ko‘ra, 2025-yil yanvar–noyabr oylarida tekshiruvdan oldingi tahlillar natijasida 106 255 ta korxona ko‘paytirishga qayta hisobot taqdim etgan va 3,1 trln so‘m soliq hisoblangan. Bu ko‘rsatkichlar kameral tekshiruv natijalariga qo‘shib hisoblanmaydi, lekin ma’lumotlarni erta tahlil qilish soliq to‘lovchiga xatoni tekshiruv boshlanishidan oldin mustaqil tuzatish imkonini berishini ko‘rsatadi.

Shu sababli kameral soliq tekshiruvini tashkil etish va o‘tkazish mexanizmini takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi. Tekshiruv uchun ma’lumotlarni sifatli shakllantirish, soliq xavfini aniq baholash, tafovutlarning sabablarini xolis o‘rganish va talabnomalarni soliq to‘lovchiga tushunarli bayon etish uning natijadorligini oshirishi mumkin. Mazkur maqolada kameral soliq tekshiruvining huquqiy asoslari va o‘tkazilish bosqichlari 2025-yilga oid amaliy ko‘rsatkichlar asosida ko‘rib chiqilib, samaradorligini oshirish yo‘llari tahlil qilinadi.

1-jadval

2020–2025-yillarda soliq organlari tomonidan budjetga ta’minlangan tushumlar

Yil	Tushum, trln so‘m	Oldingi yilga nisbatan o‘shish
2020	103,6	—
2021	128,0	23,5 %
2022	148,4	16,0 %
2023	165,9	11,8 %
2024	199,6	20,3 %
2025	247,8	24,1 %

Jadval ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2025-yillarda soliq organlari tomonidan budjetga ta'minlangan tushumlar 103,6 trln so'mdan 247,8 trln so'mga yetgan. Olti yil davomida tushumlar hajmi 144,2 trln so'mga, ya'ni qariyb 2,4 baravarga oshgan. Eng yuqori yillik o'sish 2025-yilda kuzatilib, tushumlar 2024-yilga nisbatan 48,2 trln so'mga yoki 24,1 foizga ko'paygan.

Soliq tushumlari hajmining ortishi hisobotlardagi ma'lumotlarni o'z vaqtida va aniq tahlil qilish ahamiyatini kuchaytiradi. Bu kameral soliq tekshiruvlarini tashkil etishda ma'lumotlar bazalarini o'zaro taqqoslash, tafovutlarni asosli baholash va soliq to'lovchiga ularni tushuntirish zarurligini ko'rsatadi. Biroq jadvaldagi tushumlar o'sishini faqat kameral tekshiruvlar natijasi deb baholab bo'lmaydi; ularning samaradorligini aniqlash uchun tekshiruvlarda aniqlangan va bartaraf etilgan tafovutlarni alohida tahlil qilish lozim.

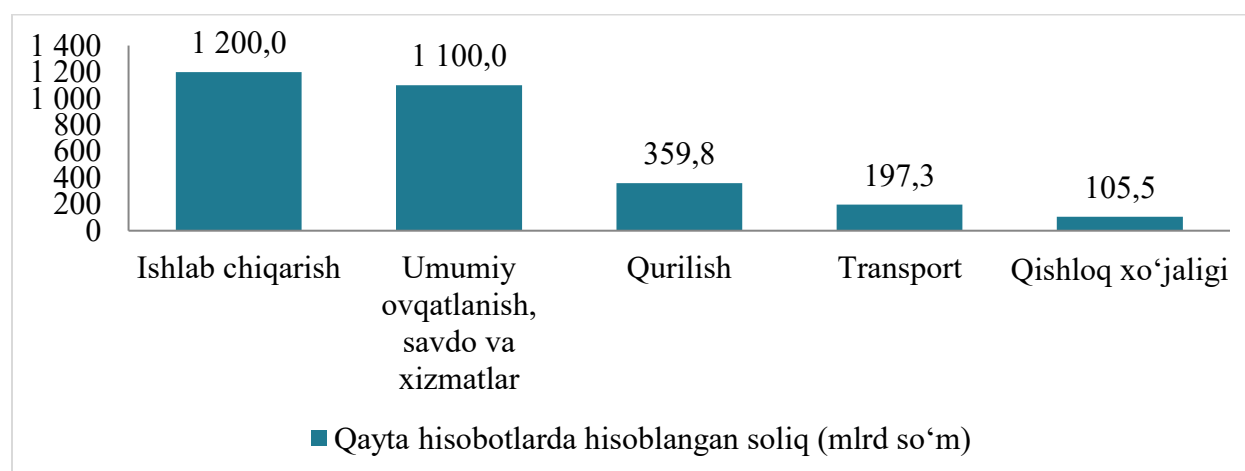
2025-yil davomida kameral soliq tekshiruvlari ko'lami bosqichma-bosqich kengaygan. Soliq qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, yanvar–avgust oylarida 40,2 mingta, yanvar–sentabr oylarida esa 41,2 mingta soliq to'lovchida tekshiruv o'tkazilgan. Shu davrlarda aniqlangan tafovutlar summasi mos ravishda 25,2 trln so'm va 27 trln so'mni tashkil etgan. Demak, sentabr oyi yakuniga kelib tekshiruv o'tkazilgan soliq to'lovchilar soni 1 ming nafarga, aniqlangan tafovutlar esa 1,8 trln so'mga ko'paygan. Bu raqamlar yil boshidan jamlangan ko'rsatkichlar bo'lib, 2025-yilning to'liq yillik natijasini anglatmaydi.

2025-yil yanvar–sentabr oylarida aniqlangan 27 trln so'mlik tafovutning 12,3 trln so'mi QQSga, 9 trln so'mi foyda solig'iga to'g'ri kelgan. Ularning jami 21,3 trln so'mni, ya'ni umumiy tafovutlarning qariyb 78,9 foizini tashkil etadi. Shuningdek, 3 trln so'mlik tafovut aksiz solig'i, 1 trln so'mlik tafovut mol-mulk solig'i bo'yicha aniqlangan. Ushbu tarkib kameral tekshiruvlarda, ayniqsa, QQS va foyda solig'i hisobotlari bo'yicha ma'lumotlarni chuqur tahlil qilish zarurligini ko'rsatadi.

Tafovutlarning sohalar bo'yicha taqsimlanishida ham sezilarli farq mavjud. 2025-yilning dastlabki to'qqiz oyida umumiy ovqatlanish, savdo va xizmat ko'rsatish sohalarida 13,1 trln so'm, ishlab chiqarishda 5,5 trln so'm, qurilishda 3,3 trln so'm tafovut aniqlangan. Birinchi guruhning o'zi jami aniqlangan tafovutlarning qariyb 48,5 foizini tashkil qiladi. Bunday taqsimot tekshiruv uchun soliq to'lovchilarni tanlashda faoliyat sohasining xususiyatlarini hisobga olishga asos bo'la oladi. Biroq sohada tafovutlar summasining yuqoriligi undagi har bir korxonada soliq qonunchiligi buzilganini bildirmaydi.

Raqamli ma'lumotlar yordamida xavf belgilarini aniqlashga 2025-yil oktabr oyida Soliq qo'mitasi e'lon qilgan holat misol bo'ladi. Qo'mita ma'lumotida bitta xodimi bo'lgan korxona 8–13-oktabr kunlari 103,9 mlrd so'mlik qurilish-montaj xizmatlari va tovarlar realizatsiyasi bo'yicha elektron hisobvara-q-fakturalar rasmiylashtirgani, ulardagi QQS summasi 11,1 mlrd so'm bo'lgani qayd etilgan. Qo'mita bu holatni elektron hisobvara-q-fakturalar xavfini aniqlash tizimi doirasida keltirgan va tizim o'sha paytda sinov tartibida ishlayotganini bildirgan. Mazkur misol g'ayrioddiy ko'rsatkichlar qo'shimcha tahlil uchun signal bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi; u o'z-o'zidan kameral tekshiruv xulosasi yoki tasdiqlangan qonunbuzilish sifatida baholanmaydi.

1-rasm. 2025-yil yanvar–noyabr oylarida tekshiruvdan oldingi tahlil natijasida qayta hisobotlar bo'yicha hisoblangan soliqlarning sohalar kesimidagi taqsimoti (mlrd so'm).

Diagrammada eng yuqori ko'rsatkich ishlab chiqarish sohasida — 1 200 mlrd so'm, undan keyin umumiy ovqatlanish, savdo va xizmat ko'rsatish sohalarida — 1 100 mlrd so'm ekani ko'rinadi. Qurilishda 359,8 mlrd so'm, transportda 197,3 mlrd so'm, qishloq xo'jaligida esa 105,5 mlrd so'm soliq qayta hisobotlar orqali hisoblangan. Bu raqamlar ma'lumotlarni dastlabki tahlil qilish qaysi sohalarda ko'proq tuzatishlarga olib kelganini ko'rsatadi.

Tekshiruvdan oldingi tahlil soliq to'lovchiga hisobotdagi xatoni kameral tekshiruv boshlanishidan avval mustaqil tuzatish imkonini beradi. Shuning uchun diagrammadagi summalar kameral tekshiruvlarda aniqlangan tafovutlar yoki budjetga amalda tushgan mablag'lar sifatida talqin qilinmaydi. Mazkur natijalar kameral tekshiruvga nomzodlarni tanlashda ma'lumotlar sifati va sohalarga xos xavf belgilarini puxta baholash zarurligini asoslaydi.

Kameral soliq tekshiruvining amaliy qiymati ma'lumotlar o'rtasidagi farqni aniqlash bilan cheklanmaydi. Uning natijasi soliq to'lovchiga yuboriladigan talabnomaning qanchalik aniq va asosli tuzilganiga ham bog'liq. Talabnomada tafovut qaysi soliq turi, hisobot davri va ko'rsatkichlar bo'yicha yuzaga kelgani tushunarli ifodalansa, soliq to'lovchi tegishli hujjatlarni tayyorlash va izoh berish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayonda soliq organi va soliq to'lovchi o'rtasidagi axborot almashinuvi tekshiruv xulosasining xolisligini ta'minlaydi.

Amaliyotda bir xil ko'rinishdagi tafovutlar turli sabablarga ega bo'lishi mumkin. Masalan, elektron hisobvaraqa-faktura va soliq hisobotidagi summalar o'rtasidagi farq hujjatga keyinchalik tuzatish kiritilgani yoki operatsiyalar turli hisobot davrlarida aks ettirilgani bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Shu sababli avtomatik tizim qayd etgan nomuvofiqlikni uning kelib chiqish sababi aniqlanmasdan yakuniy xulosa sifatida qabul qilish to'g'ri bo'lmaydi. Kameral tekshiruvda hujjatlar mazmunini va operatsiya amalga oshirilgan vaqtni birgalikda o'rganish zarur.

Tekshiruvlarni tashkil etishda xodimlarning ish yuklamasi ham e'tiborga olinishi lozim. Murakkab va katta hajmdagi hisobotlarni o'rganish ko'proq vaqt talab qiladi, ayrim tafovutlar esa mavjud ma'lumotlar asosida tezroq izohlanishi mumkin. Tekshiruvlarni ularning murakkabligi va ehtimoliy soliq xavfiga qarab taqsimlash xodimlarning vaqtini oqilona sarflashga yordam beradi. Bu yondashuv talabnomalarni o'z vaqtida yuborish va kelib tushgan tushuntirishlarni batafsil ko'rib chiqish uchun ham sharoit yaratadi.

Mazkur holatlar kameral soliq tekshiruvini baholashda sifat ko'rsatkichlarini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi. Jumladan, asoslantirilgan tushuntirishlar natijasida yopilgan tafovutlar, ixtiyoriy tuzatilgan hisobotlar va qayta ko'rib chiqilgan talabnomalar ulushini kuzatish mumkin. Bunday ko'rsatkichlar tekshiruv jarayonining qaysi bosqichida muammo yuzaga kelayotganini aniqlashga xizmat qiladi. Natijada kameral soliq tekshiruvini tashkil etish mexanizmini amaliy dalillar asosida takomillashtirish imkoniyati paydo bo'ladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari kameral soliq tekshiruvi soliq hisobotlaridagi tafovutlarni aniqlash va soliq to'lovchilarga ularni izohlash yoki tuzatish imkonini berishda muhim ahamiyatga ega ekanini ko'rsatdi. Soliq qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil yanvar–sentabr oylarida 41,2 mingta soliq to'lovchida kameral tekshiruv o'tkazilib, 27 trln so'mlik tafovutlar aniqlangan. Shundan 12,3 trln so'mi QQS, 9 trln so'mi foyda solig'i bilan bog'liq bo'lgan. Bu ko'rsatkichlar ushbu ikki soliq turi bo'yicha hisobotlarni tahlil qilishga alohida e'tibor qaratish zarurligini bildiradi. Aniqlangan tafovutlar summasi esa budjetga undirilgan soliq summasi sifatida baholanmaydi.

Kameral tekshiruvning natijadorligi talabnomani aniq va asosli tuzish hamda soliq to'lovchining javobini xolis ko'rib chiqishga bog'liq. 2025-yilda qariyb 16 mingta subyekt tekshiruvdan so'ng xatolarni ixtiyoriy bartaraf etib, qayta hisobot taqdim etgan. Bu soliq to'lovchiga aniqlangan holat yuzasidan tushuntirish berish va hisob-kitobini tuzatish imkonini yaratish amaliy samara berishini ko'rsatadi. Shu

bois tekshiruv yakunlarini baholashda yuborilgan talabnomalar va aniqlangan tafovutlar bilan birga, tuzatilgan hisobotlar hamda asosli tushuntirishlar natijalarini hisobga olish lozim.

Kameral soliq tekshiruvining samaradorligini oshirish uchun elektron hisobvaraqa-fakturalar, soliq hisobotlari va boshqa axborot manbalaridagi ma'lumotlarni o'zaro taqqoslash mexanizmlarini takomillashtirish maqsadga muvofiq. Xavf belgilarini avtomatik aniqlash tekshiruvga nomzodlarni tanlashda yordam beradi, biroq aniqlangan har bir nomuvofiqlik hujjatlar va soliq to'lovchining izohlari asosida baholanishi kerak. Tekshiruvlarni murakkablik darajasi va soliq xavfiga qarab tashkil etish xodimlarning vaqtini oqilona taqsimlash hamda talabnomalar sifatini oshirish imkonini beradi.

Umuman olganda, kameral soliq tekshiruvi samaradorligi aniqlangan tafovutlar miqdori bilan birga ularning qanday hal etilgani orqali baholanishi zarur. Ma'lumotlar sifatini yaxshilash, soliq to'lovchilar bilan muloqotni kuchaytirish va tekshiruv natijalarini izchil tahlil qilish xatolarni o'z vaqtida tuzatishga xizmat qiladi. Mazkur choralar soliq nazoratining xolisligini oshirish, ortiqcha nizolarning oldini olish va soliq majburiyatlarining to'g'ri bajarilishini ta'minlashga yordam beradi.

Takliflar. Kameral soliq tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish mexanizmini takomillashtirish hamda uning samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

1. Soliq hisobotlari, elektron hisobvaraqa-fakturalar, onlayn nazorat-kassa ma'lumotlari va soliq organida mavjud boshqa axborotlarni o'zaro taqqoslash mexanizmini takomillashtirish zarur. Ma'lumotlar bir xil soliq to'lovchi, operatsiya va hisobot davri bo'yicha to'g'ri bog'lanishi tafovutlarni aniqlashdagi xatolarni kamaytiradi.

2. Kameral tekshiruvga nomzodlarni tanlashda soliq xavfini baholash mezonlarini qo'llash lozim. Bunda hisobot ko'rsatkichlaridagi keskin o'zgarishlar,

takroriy nomuvofiqliklar va faoliyat sohasiga xos xatarlar hisobga olinishi kerak. Xavf belgisi tekshiruv uchun asos bo'lishi mumkin, biroq uni tasdiqlangan qonunbuzilish sifatida baholamaslik zarur.

3. Avtomatik aniqlangan tafovutlarni soliq turi, hisobot davri, ma'lumot manbasi va ehtimoliy kelib chiqish sababiga ko'ra guruhlash maqsadga muvofiq. Bu tekshiruvchi xodimga murakkab holatlarga ko'proq vaqt ajratish va hujjatlarda oddiy texnik xatolar tufayli yuzaga kelgan farqlarni tezroq aniqlash imkonini beradi.

4. Soliq to'lovchiga yuboriladigan talabnomalarning mazmunini aniqroq bayon etish lozim. Talabnomada tafovut aniqlangan ko'rsatkich, taqqoslangan ma'lumotlar, tegishli davr va hisob-kitob usuli tushunarli ko'rsatilishi kerak. Bu soliq to'lovchiga asosli tushuntirish yoki aniqlashtirilgan hisobotni tayyorlashda yordam beradi.

5. Soliq to'lovchi taqdim etgan tushuntirish va tasdiqlovchi hujjatlarni ko'rib chiqishning yagona amaliy tartibini ishlab chiqish zarur. Tafovut tasdiqlangan, izoh bilan bartaraf etilgan yoki qo'shimcha o'rganishni talab qiladigan holat sifatida qayd etilishi tekshiruv natijalarining xolisligini oshiradi.

6. Kameral tekshiruv natijalarini baholashda aniqlangan tafovutlar summasi, ixtiyoriy tuzatilgan hisobotlar, asosli tushuntirishlar bilan yopilgan holatlar va amalda undirilgan soliqlarni alohida ko'rsatkichlar sifatida yuritish kerak. Bu tekshiruv samaradorligini faqat talabnomalar soni yoki dastlabki tafovut summasiga qarab baholashning oldini oladi.

7. Tekshiruvning elektron audit izini shakllantirish maqsadga muvofiq. Unda tafovut qaysi ma'lumotlar asosida aniqlangani, uni kim ko'rib chiqqani, soliq to'lovchining javobi va yakuniy qaror qayd etilishi lozim. Bu tekshiruv jarayonini qayta ko'rib chiqish va xodimlar mas'uliyatini oshirish imkonini beradi.

8. Kameral tekshiruvlarda ko'p uchraydigan xatolarni muntazam umumlashtirib, soliq to'lovchilar uchun amaliy tushuntirishlar tayyorlash zarur. Shu bilan birga, asossiz tafovutlarni tez-tez qayd etadigan avtomatik taqqoslash qoidalari

qayta ko‘rib chiqilishi kerak. Natijada takroriy xatolar kamayadi va tekshiruv resurslari asosli holatlarga yo‘naltiriladi.

Ushbu takliflarni izchil amalga oshirish kameral soliq tekshiruvlarining aniqligi va tezkorligini oshirishga xizmat qiladi. Ma’lumotlarni sifatli tahlil qilish, talabnomalarni asosli tuzish hamda soliq to‘lovchilarning tushuntirishlarini xolis ko‘rib chiqish hisobotdagi xatolarni o‘z vaqtida bartaraf etishga yordam beradi. Natijada soliq organlari resurslaridan samaraliroq foydalanish va soliq to‘lovchilar bilan yuzaga keladigan nizolarni kamaytirish imkoniyati yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi : 2019-yil 30-dekabrda qabul qilingan. — URL: <https://lex.uz/acts/-4674902>.
2. Soliq xavfini boshqarish, soliq xavfi mavjud soliq to‘lovchilarni (soliq agentlarini) aniqlash va soliq tekshiruvlarini tashkil etish va o‘tkazish to‘g‘risida : O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 7-yanvardagi 1-son qarori. — URL: <https://lex.uz/uz/docs/-5206072>.
3. Abdulxayeva Sh. Soliqlarni raqamlashtirish: QQS ning muammo va istiqbollari / Sh. Abdulxayeva // *Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot*. — 2024. — 2-jild, 8-son. — URL: <https://green-eco.uz/index.php/GED/article/view/2708>.
4. Aslett J. *Tax Administration: Essential Analytics for Compliance Risk Management* / J. Aslett, G. González, S. Hamilton, M. Pecho. — Washington, DC : International Monetary Fund, 2024. — 49 b. — (Technical Notes and Manuals ; 2024/001). — DOI: 10.5089/9798400260063.005.
5. Bryantseva L. V. Kameralnye nalogovye proverki: analiz praktiki provedeniya v Rossiyskoy Federatsii i problemy povysheniya effektivnosti / L. V. Bryantseva, M. A. Sosedov // *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta*. — 2023. — 16-jild, 4-son (79). — B. 321–332. — URL: <https://vestnik.vsau.ru/wp-content/uploads/2024/02/321-332.pdf>.

6. Evloyeva A. B. Tsifrovizatsiya v Rossiyskoy Federatsii: aktualnye problemy i puti resheniya v sfere nalogovykh proverok / A. B. Evloyeva, V. L. Rykunova, A. A. Goryainov // *Natsionalnaya bezopasnost / nota bene*. — 2024. — 2-son. — B. 33–49. — DOI: 10.7256/2454-0668.2024.2.69337. — URL: <https://journals.rcsi.science/2454-0668/article/view/361305>.
7. Jumaniyazova F. O‘zbekistonda soliq risklarini boshqarishning o‘ziga xos xususiyatlari va ularni bartaraf qilish chora-tadbirlari / F. Jumaniyazova // *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*. — 2024. — 2-jild, 9-son. — B. 111–120. — DOI: 10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss9-pp111-120. — URL: <https://sci-p.uz/index.php/eitt/article/view/1627>.
8. Mexmonaliyev U. E. Kameral soliq tekshiruvlarini o‘tkazish tartibi tahlili / U. E. Mexmonaliyev, M. M. Abdug‘ofurov // *University Research Base*. — 2024. — B. 812–815. — URL: <https://scholar.kokanduni.uz/index.php/rb/article/view/229>.
9. Qayumov I. O‘zbekiston Respublikasida kameral soliq tekshiruvlari o‘tkazilishi tartibi hamda samaradorligini oshirish yo‘llari / I. Qayumov // *Moliya va bank ishi*. — 2026. — 12-jild, 1-son. — B. 11–16. — URL: <https://journal.bfa.uz/index.php/bfaj/article/view/419>.
10. *Tax Administration 2024: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies* / OECD. — Paris : OECD Publishing, 2024. — 227 b. — DOI: 10.1787/2d5fba9c-en.